

картини. Розглянута постановка є невід'ємною складовою провідного завдання: сформувати вміння передати в кольорі рух, характер та пластику людини.

Перспектива подальших досліджень у даному напрямку. Викладений матеріал може бути використаний для подальших методичних розробок цієї теми, з врахуванням досвіду старих майстрів живопису. У поєднанні з новими технічними засобами це дозволить впроваджувати в практичну роботу зі студентами глибоке вивчення анатомічних особливостей рук і стоп на основі наполегливої праці з натури.

Література

1. Радлов Н. С. Рисование с натуры. – М., 1938.
2. Беда Г. В. Основы изобразительной грамоты: Рисунок живопись, композиция. – М., 1981.
3. Советы мастеров. – Л., 1973.
4. Чистяков П. П. Письма, записные книжки, воспоминания. – М., 1953.
5. Аншатов М. Композиция в живописи. – М., 1940.
6. Материалы и техники рисунка. – М., 1984.
7. Копейкин М. Рисунок кистей рук и стопы // Юный художник. – № 10. – 1988.
8. Боддирев В. С. Малювання ракурсів кистей рук, складок // Українська академія мистецтв. – Випуск 2.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ПОЧУТТІВ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ СИНТЕЗУ МИСТЕЦТВ

Могілей І. В.,

Криворізький державний педагогічний університет

Анотація. Стаття присвячена виокремленню та обґрунтуванню змісту педагогічних умов на основі синтезу мистецтв з метою подальшого вдосконалення формування естетичних почуттів старшокласників на уроках мистецтва.

Ключові слова: педагогічні умови, естетичні почуття, синтез мистецтв.

Анотація. Могілей И. В. Педагогические условия формирования эстетических чувств старшеклассников средствами синтеза искусств. Статья посвящена выделению и обоснованию содержания педагогических условий на основе синтеза искусств с целью дальнейшего совершенствования формирования эстетических чувств старшеклассников на уроках искусства.

Ключевые слова: педагогические условия, эстетические чувства, синтез искусств.

Annotation. Mogiley I. V. Pedagogical agreements of formation of scholars' esthetic feelings using synthesis of arts. The article deals with detachment and substantiation of pedagogical agreements' maintenance according to the synthesis of arts for further perfection in the formation of scholars' esthetic feelings on art lessons.

Key words: pedagogical agreement, esthetic feelings, synthesis of arts.

Постановка проблеми. Кардинальні зміни в усіх сферах життя суспільства наприкінці ХХ ст. детермінують необхідність докорінного реформування української освіти на засадах демократизації, гуманізації та гуманітаризації, національної спрямованості виховання, які забезпечують соціокультурне становлення молодого людини – освіченої творчої особистості.

Всебічний гармонійний розвиток особистості не можна узяти без її естетичного виховання. Естетичне виховання передбачає розвиток в людині почуттів прекрасного, формування вмінь і навичок творити красу у навколишній дійсності, вміти відрізнити прекрасне від потворного, жити за законами духовної краси. “Краса, – писав В. О. Сухомлинський, – могутній засіб виховання чутливості душі” [7, 414].

Проблема впливу мистецтв має загальнопедагогічне значення і є важливим засобом естетичного та всебічного розвитку особистості. Використання синтезу мистецтв у школі, як засобу педагогічного впливу на учнів, передбачає цілеспрямовану роботу з формування в них естетичних почуттів. Для того, щоб керувати процесом виховання і навчання старшокласників засобами комплексу художніх цінностей, необхідно знати теоретичні основи синтезу мистецтв в естетичному і загальному розвитку особистості.

Аналіз стану шкільної практики свідчить про те, що важливими недоліками учителів середньої загальноосвітньої школи можна вважати недооцінку ними таких емоційно-естетичних засобів, які відкривали б учням джерело радісних відчуттів: духовної сили краси і шляхетності своєї особистості. Недооцінка емоційно-естетичного фактора у навчальній і виховній роботі, недолік яскравих естетичних переживань значно збіднюють емоційну сферу старшокласників, їх естетичний досвід і розвиток таких рис особистості, як здатність естетично-почуттєво реагувати на оточуючий світ.

Вивчення одержаної практичної інформації дає підстави твердити про наявність **протиріч** між необхідністю навчання, орієнтованого на формування особистості, здатної естетично-почуттєво реагувати на мистецтво, і відсутністю відповідних достатньо обґрунтованих дидактичних матеріалів; потребою розуміння сутності естетичного почуття й невизначеністю розробки, обґрунтування цього особистісного утворення; доцільністю розробки, обґрунтування і використання системи педагогічних умов з формування естетичних почуттів і низьким рівнем розробленості цього питання.

Наявність протиріч складає сутність обраної нами проблеми.

Аналіз досліджень та публікацій. Питання естетичного виховання особистості розглядається в працях таких авторів як В. Г. Бутенко, М. І. Киященко, М. Л. Лейзеров, Б. М. Неменський.

У філософському тлумаченні проблема естетичних почуттів привертає увагу багатьох вчених (Ю. Б. Борев, Е. В. Ільєнков, О. В. Колеснікова, В. О. Кудін, В. О. Лозовий та інші).

Великий внесок в обґрунтування психологічного аспекту почуттів внесли Б. Г. Ананьєв, Л. І. Божович, Л. С. Виготський, О. К. Дусавицький, Г. С. Костюк, Л. С. Рубінштейн, Б. М. Теплов, П. М. Якобсон.

Актуальній проблемі сучасного шкільного виховання – формуванню естетичних почуттів присвячені дослідження Т. Л. Антоненко, М. В. Гончаренка, Л. Г. Коваль, О. М. Лука, В. О. Сухомлинського, Г. П. Шевченко та ін.

Робота виконана у контексті програм НДР КДПУ.

Мета дослідження. Виокремлення, обґрунтування та перевірка педагогічних умов формування естетичних почуттів старшокласників засобами синтезу мистецтв.

Отримані результати. Процес формування будь-якої особистісної якості неможливий без створення визначених умов, що забезпечують його успішність. Ще Ю. К. Бабанський писав, що "ефективність педагогічного процесу закономірно залежить від умов, у яких він протікає" [1, 78].

Сама умова, як педагогічне поняття, у науковій літературі не має однозначного визначення. В енциклопедичному словнику "умова" трактується як сукупність факторів, що впливають на кого-небудь, що-

небудь, що створюють середовище, у якому протікає щось... Умова характеризує постійні фактори суспільного, побутового, ужиткового і т. і. оточення [5, 625]. В орфоепічному словнику умова визначається як правило, що забезпечує нормальну роботу чого-небудь [4, 606]. У нашому дослідженні ми будемо говорити про педагогічні умови, що забезпечують успішність формування естетичних почуттів учнів старшого шкільного віку.

Найважливішою умовою формування естетичних почуттів є комплексний підхід до використання мистецтв на уроках художньої культури. Естетичне сприйняття творів мистецтва старшокласниками викликають естетичні почуття, які є результатом оцінного відношення до навколишньої дійсності. Естетичні почуття, що викликаються мистецтвом, володіють незвичайною лікувально – перетворюючою силою, тому що виникають вони не примусово, а як результат вільної творчої фантазії, творчого узагальнення і злиття всіх людських почуттів [8, 98].

Знайомство з різними видами мистецтва в їх взаємодії значно збагачує і розширює емоційний світ старшокласників, формує культуру естетичних переживань і співпереживань, залучає до складного світу багатогранних почуттів художників, композиторів, поетів.

Вагоме значення у пробудженні естетичних почуттів відіграє емоційність сприйняття твору. Займатися “гімнастикою” почуттів необхідно повсякденно на уроках, у позакласній і позашкільній роботі. Робота ця повинна вестися у декількох напрямках: розкриття механізму зародження і формування естетичного почуття; викладення фактів, які викликали естетичне почуття у художника, письменника, композитора; використання різних видів мистецтва при розкритті певної теми; організація художньо-естетичної діяльності школярів.

Формування естетичних почуттів у навчально-виховному процесі повинно розв’язуватися як спеціальна педагогічна задача. Так, звертаючись до мистецтва, ми, перш за все, повинні так організувати почуття старшокласників, так їх налаштувати, щоб вони заграли всіма своїми багатогранними відтінками. Для цього необхідно не тільки упорядкувати виниклі, часом стихійні і нез’ясовані від спілкування з

мистецтвом емоції, але й сформувати стійке суб'єктивне оцінювальне ставлення до естетичних предметів і явищ.

Доцільно використовувати комплексний підхід до синтезу мистецтв на уроках художньої культури, який сприяє найефективнішому пробудженню естетичних почуттів учнів, тому що у юнацькому віці в загальній структурі мислення важливу роль продовжує виконувати образне мислення. Відомо, що образне мислення – складова частина творчої уяви. В. О. Сухомлинський вважав, що діти повинні жити в світі краси, гри, казки, музики, малюнка, фантазії, творчості, тому що це сприяє розвитку образного мислення, яке в свою чергу будить у дітей шляхетні етично-естетичні почуття, піднесені емоційно-естетичні переживання. Зрештою під впливом комплексу мистецтв у старшокласників формуються етично-естетичні почуття, які є регулятором емоційної поведінки учнів [8, 110].

Під час комплексного підходу до використання мистецтв на уроці естетичні почуття дітей розвиваються у зіткненні з почуттями художників, композиторів, письменників. Учням важливо розкрити глибину почуттів письменника, композитора, художника, естетичні переживання героїв, звернути увагу на ліричні відступи, які підсилюють емоційні враження. Необхідно також безпосереднє діяння на старшокласників видів мистецтв, що супроводжується яскравою емоційною розповіддю вчителя.

В. О. Сухомлинський називав естетичні почуття “абсолютним музичним слухом моральної вихованості”. Саме мистецтво у всьому різноманітті його видів допомагає школярам засвоїти через художні образи моральний досвід суспільства, зрозуміти мотиви етичної поведінки людей в кожній конкретній ситуації, примушує їх переживати і хвилюватися за справу, якій служать герої твору. Мистецтво затверджує міру етичного і естетичного, етичні цінності людини, красу його духу, дає старшокласникам уроки етичного бачення і почуття прекрасного [8, 113].

Для виникнення в учнів естетичного почуття необхідний почуттєво-конкретний образ і здатність до асоціативної діяльності, виникнення естетичного почуття як суб'єктивної здатності людини оцінювати художні властивості предмету обумовлено рівнем

сформованості естетичного сприйняття мистецтва. Адже відомо, що не будь-яка зустріч з мистецтвом “випрямляє” людину, ушляхетнює і прославляє її. Рівень естетичних, історико-теоретичних, загальноосвітніх знань, розуміння художніх достоїнств твору, уміння його проаналізувати і оцінити є неодмінними умовами формування естетичного почуття, як суб'єктивного виразу естетичного відношення до мистецтва.

Комплексний підхід полягає у необхідності систематичного тренування почуттів одночасно різними видами мистецтва. Естетичні переживання, почуття виявляються у всіх багатогранних відносинах старшокласників до людей, природи, праці. Кожен твір мистецтва (з урахуванням вікових особливостей учнів) є збудником естетичних почуттів до будь-якого естетичного предмету.

Таким чином, введення в навчальний процес комплексного підходу до використання мистецтва спрямоване головним чином на пробудження емоційних почуттів старшокласників.

До ряду важливих умов формування естетичних почуттів учнів можна віднести стимулювання мотиваційної сфери старшокласників у період їхнього навчання в школі, розвиток стійких інтересів і потреб, відповідального відношення до навчання. Саме мотиви, потреби та внутрішні установки особистості розглядаються як визначальні у формуванні естетичних почуттів учнів.

Формування естетичних почуттів залежить від вдалого створення особливої психологічної атмосфери на уроках художньої культури. Важливу роль у створенні сприятливої атмосфери навчання відіграє особистість самого вчителя, його загальна культура, педагогічний такт, образна мова, естетика манер тощо. Не слід також недооцінювати значення зовнішніх обставин, які оточують учня на уроці – інтер'єр класної кімнати та зручне робоче місце створюють в учнів мажорний настрій, підвищують пізнавальну активність [6, 35].

Процес пізнавальної діяльності старшокласників на уроці набуває естетичної забарвленості і носить творчий характер. При цьому учень переживає почуття задоволення, а в класі створюється атмосфера колективного переживання.

Отже, створення особливої психологічної атмосфери на уроці художньої культури сприяє успішному формуванню естетичних почуттів у старших школярів.

Виховання естетичних почуттів спрямоване на розвиток у старшокласників позитивної емоційної чутливості та предметності естетичного почуття, що означає вплив на свідомість і почуття школярів, особливостей і властивостей об'єктів, їх форми, кольору, звуку... У зв'язку з цим однією з умов формування в учнів естетичного почуття є розвиток сенсорної культури, уміння розрізняти мелодію, інтонацію, тембр звуків, кольори, особливості композиційної побудови твору, ритміку вірша, живопису тощо. Чим більше натреновані органи чуття учнів, тим тонше вони сприймають твори мистецтва. Тому в роботі зі старшокласниками основну увагу потрібно приділяти накопиченню та збагаченню їхнього емоційно-чуттєвого сенсорного досвіду, використовуючи на уроках яскраво виражені за емоційністю твори різних видів мистецтва, які сприяють естетичному орієнтуванню у світі мистецтва.

Гармонійний розвиток аналізаторів – неодмінна умова формування естетичних почуттів. Разом з тим необхідно мати на увазі, що естетичні почуття, які проявляються у вигляді естетичних переживань, захоплення, насолоди і т. і., завжди інтелектуально і етично виражені. В естетичному почутті виявляється оцінний характер сприйняття мистецтва, ця оцінка може бути дана з позиції певного етично-естетичного ідеалу, з урахуванням рівня інтелектуального розвитку особи [8, 101].

Умовою оптимального формування естетичних почуттів старшокласників є поєднання різноманітних форм і методів навчання. До ряду таких форм і методів в середній загальноосвітній школі відносять: уроки художньої культури, факультативи художнього циклу, мистецтвознавчі гуртки, класні та шкільні лекторії з мистецтва, програвання емоційних ситуацій, розповідь, лекція, бесіда, диспут на естетичну тему.

Практика показала, що знання можна передати різними способами, але формування естетичних почуттів учнів знаходиться в залежності від вибору засобів навчання. Для цих цілей необхідні засоби,

що моделюють різні явища та ситуації. Таким засобом можна вважати емоційні ситуації.

Особливість емоційної ситуації полягає в тому, що вона виникає, по-перше, за умови безпосереднього чуттєвого сприйняття предметів, по-друге, за специфічної установки людини, коли естетичний об'єкт стає для неї джерелом безкорисної насолоди.

Під емоційною ситуацією розуміються умови, в яких реалізується можливість предмета стати естетичною цінністю для людини.

Емоційна ситуація на уроці зовнішньо виступає як сукупність структурних елементів:

1. Подання учням (пояснення, демонстрація) естетичного об'єкта, під яким ми розуміємо тепер елемент навчального змісту в його естетичній оцінці.

2. Стимулювання естетичної активності питаннями, завданнями, які потребують адекватного сприйняття об'єкта вивчення.

3. Організована учителем діяльність, в якій учні оволодівають способами естетичного освоєння змісту.

4. Результат, який свідчить про істинно естетичне чи неестетичне ставлення учнів до змісту уроку.

Суб'єктом цієї ситуації стає учень: його поведінка, характер реагування на естетичний об'єкт, ступінь активності. Характер спілкування з однокласниками і вчителями непрямо виявляють внутрішню суть емоційної ситуації, особливості психологічної діяльності, спрямовані на оволодіння змістом як естетично значущим.

Вчений-педагог В. О. Сухомлинський писав про значення емоційної ситуації у вихованні культури почуттів, у тому числі й естетичних. Особливість емоційної ситуації полягає у тому, що, виникаючи неавтоматично, випадково, вона включає дітей в таку діяльність, яка вимагає використання етично-естетичних цінностей, що набуваються раніше.

В. О. Сухомлинський вважав, що вихованню естетичних почуттів сприяють емоційні ситуації, сутність яких він сформулював так:

- бути уважним до внутрішнього світу інших людей;
- добрі почуття втілювати в добрі справи;
- все, що відбувається в світі, торкається і мене [8, 110].

В емоційних ситуаціях виявляється мистецтво співпереживання. При цьому слід враховувати, що естетичні почуття – не самоціль, вони повинні реалізуватися в суспільно корисній діяльності учня, адже почуття трагічного, піднесеного, героїчного знайомі старшокласникам.

Отже, емоційна ситуація, створена на уроках художньої культури, надає їм особливої спрямованості, що забезпечує подальший процес естетичного виховання.

Унікальні можливості в плані формування естетичних почуттів містить відео. За його допомогою можна успішно здійснити дидактичні функції:

1. Подавати навчальний матеріал в емоційно забарвленій формі.
2. Формувати мотивацію естетично-пізнавальної діяльності.
3. Забезпечити естетичне сприйняття навчальної інформації, що вивчається.
4. Аналізувати емоційний стан і способи управління ним у запропонованих навчальних відеороликах.

Відеозапис сильно емоційно впливає на слухача завдяки образній телевізійній мові і безпосередньому співвідношенню діяльності вчителя і блакитного екрану. Колективний перегляд відеозапису виступає двоєрідною школою емоційного виховання учнів і вміщує в себе умови для формування естетичних почуттів. Подібна “відеорефлексія” стимулює старшокласників на проведення самостійного спостереження, аналізу емоційних ситуацій. Образне, динамічне, видовищне викладення за допомогою засобів навчання, що систематично використовуються вчителем середньої загальноосвітньої школи, позитивно впливає на формування естетичних почуттів старшокласників.

Не менш важливою умовою формування естетичних почуттів учнів є індивідуальний та диференційований підхід до школярів.

Індивідуальний підхід – це форма спілкування вчителя з учнями, коли педагогічний вплив спрямований на надання допомоги учневі у виявленні своєї індивідуальності, розвиток здібностей та вмій в різних ситуаціях знаходити свій індивідуальний стиль діяльності. Індивідуальний підхід стимулює реалізацію потенційних можливостей школярів і благодієно впливає на їх пізнавальну діяльність. При цьому

важливо, щоб включення старшокласників в активну діяльність забезпечувало виявлення і розвиток їх здібностей і можливостей, закріплення необхідних особистісно значущих якостей особистості.

Індивідуальність – це те особливе, що притаманне одній людині і вирізняє її від усіх інших. Формування індивідуальності – в одязі, виразу обличчя, своєрідність міміки та пантоміміки, темпі та жвавості рухів, зміні настрою, вираженні емоцій та почуттів – повинно складати основу естетичного виховання учнів. Вчитель повинен відмітити індивідуальні особливості кожного учня і врахувати їх при організації навчально-виховної роботи.

Навчально-виховний процес, для якого характерно врахування типових індивідуальних відмінностей учнів, називається диференційованим, а навчання в умовах цього процесу – диференційованим навчанням [3, 270]. Суть такого навчання полягає у тому, що вчитель приділяє достатню увагу тим учням, в яких рівень знань та швидкість їх засвоєння відрізняється від більшості учнів. Відповідно до цього вчитель має змогу працювати з учнями, що схожі за певними індивідуальними особливостями (невстигаючі або талановиті учні) за допомогою об'єднання їх у групи. Все це дозволяє вчителю індивідуалізувати і диференціювати навчання старшокласників, що впливає на успішне формування естетичних почуттів учнів.

Рівень сформованості естетичних почуттів визначається наявністю в учнів потреби в естетичному самовдосконаленні. Тому важливою умовою формування естетичних почуттів старшокласників є систематична робота учнів над собою. Успішному самовдосконаленню старшокласників сприяє здійснення вчителем таких задач:

- пробудити бажання, прагнення розвивати компоненти здібностей, що доводять можливість і ефективність естетичного самовиховання;

- скласти своєрідну програму естетичного самовиховання, намітити, які недоліки потрібно усувати;

- визначити шляхи самовиховання, озброїти учнів найбільш ефективними прийомами естетичного самовиховання.

Проведений дослідницький екскурс дозволив зробити такі **висновки**: розглядаючи теоретичні основи формування естетичних

почуттів, ми визначили естетичні почуття як суб'єктивне емоційне переживання, породжене оцінювальним відношенням до естетичного предмету (твору мистецтва, суспільного явища, людини, природи), яке виражається в духовній насолоді або відразі, що супроводжує сприйняття та оцінку даного предмету в єдності його форми і змісту.

Естетичні почуття є здатністю до переживання естетично значущих явищ життя і мистецтва, показником рівня загальнокультурного й естетичного розвитку людини. З естетичними почуттями пов'язані оцінки, які, відображаючи загальноприйняте, в той же час яскраво виражають індивідуальність.

Використання синтезу мистецтв в естетичному розвитку старшокласників сприяє формуванню естетичних почуттів і духовного становлення особистості в цілому.

Синтез мистецтв це система зовнішніх педагогічних дій, що здійснюють загальний розвиток старшокласників за умови врахування мотивів та індивідуальних якостей.

Формування естетичних почуттів старшокласників залежить від специфіки синтезу мистецтв як системи педагогічної дії. При цьому важливо враховувати мету синтезу мистецтв, його зміст, шляхи використання у навчальному процесі, види художньо-естетичної діяльності старшокласника, а також діяльність вчителя, що керує цією системою впливу.

Процес формування будь-якої особистісної якості не можливий без створення визначених умов, що забезпечують його успішність. Дотримання сукупності таких педагогічних умов, як комплексний підхід до використання мистецтв; стимулювання мотиваційної сфери учнів; створення особливої психологічної атмосфери; розвиток сенсорної культури старшокласників; використання різних форм і методів навчання (створення емоційної ситуації, використання відео); індивідуальний і диференційований підхід до навчально-виховного процесу; розвиток потреби в естетичному самовдосконаленні школярів багато в чому сприяє ефективності формування естетичних почуттів старшокласників. При цьому учнів потрібно ставити в активно-дійову позицію, залучати їх до творчої діяльності на уроках художньої культури.

Подальший напрямок дослідження полягає у пошуку інтегративних механізмів на основі синтезу мистецтв, які б підвищували ефективність формування естетичних почуттів старшокласників.

Література

1. Бабанский Ю. К. Рациональная организация учебной деятельности. – М.: Знание, 1981. – 96 с.
2. Державна національна програма “Освіта” (“Україна XXI ст.”). – К., 1992.
3. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: Навчальний посібник. 3-є видання, доп., 2001. – 608 с.
4. Орфоэпический словарь русского языка: Произношение, ударение, грамматические нормы / Под ред. С. Н. Брунова и др. – М.: Русский язык, 1988. – 704 с.
5. Советский энциклопедический словарь / Под рук. А. М. Прохорова. – М.: Сов. энциклопед., 1980. – 1600 с.
6. Сухомлинский В. А. Сердце отдаю детям. – К.: Радянська школа, 1971. – 242 с.
7. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину // Вибрані твори: В 5 т. – Т. 2. – К.: Радянська школа, 1976. – С. 414.
8. Шевченко Г. П. Эстетическое воспитание в школе. – К.: Радянська школа, 1985. – 144 с.

ІНТЕГРАЦІЯ МУЛЬТІМЕДІА ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВНЗ

Переверзов О. В.,

Криворізький державний педагогічний університет

Анотація. В статті розглядаються можливості впровадження в освітню програму художньо-графічних факультетів педагогічних навчальних закладів комп'ютерних технологій для раціоналізації та збільшення коефіцієнту засвоєння корисної інформації, формування розвиненої творчої особистості студента.

Ключові слова: Комп'ютерні технології, інформаційне середовище, розвиток, навчання.

Аннотация. В статье рассматриваются возможности внедрения в образовательную программу художественно-графических факультетов педагогических учебных заведений компьютерных технологий для рационализации и увеличения коэффициента усвоения полезной информации, формирования развитой творческой личности студента.

Ключевые слова: Компьютерные технологии, информационная среда, развитие, учеба.

Annotation. Possibilities of introduction in the educational program of fine art departments of pedagogical educational establishments of computer technologies for

rationalization and increase to the coefficient of mastering of useful information, forming of the developed creative personality of student are examined in the article.

Keywords: Computer technologies, informative environment, development, studies.

Постановка проблеми. Протягом тривалого часу художньо-педагогічна освіта використовувала комп'ютери як уніфікований інструмент окремої галузі спеціалізованого напрямку навчання або облікових завдань, ігноруючи широкий спектр можливостей інтеграції в інші дисципліни. Сьогодні все більше фахівців вважають, що вирішення проблеми освоєння нових комп'ютерних технологій лежить не стільки в царині економічних або адміністративних рішень, роботі критиків або діячів мистецтва, скільки в реформі системи освіти у галузі інноваційних методологій. Зважаючи на те, що комп'ютерні технології стають дедалі доступнішими вже й в Україні — навички роботи з ними потребують критичного осмислення значення і можливостей цих технологій в просторі всього розмаїття наукових та творчих знань.

Аналіз досліджень та публікацій. Зазначену проблему у контексті завдань вищої школи висвітлюють у своїх в працях такі науковці О. Овчаров та Н. Петрова. Низка публікацій з'явилась останнім часом і стосовно мистецько-дизайнерських дисциплін серед них – публікації Т. Трубочанінової, А. Марченко, Н. Удріс. Проте, Можливості використання комп'ютерних технологій у викладанні фахових образотворчих дисциплін потребують детальнішого вивчення.

Метою статті є висвітлення такого явища як комп'ютеризація вищої освіти та впровадження цифрових технологій в навчальний процес з метою підвищення якості освіти на прикладі підготовки художників-педагогів.

Отримані результати. Інтенсивний розвиток обчислювальної техніки, а разом з цим і програмного забезпечення на сьогоднішній день ставить абсолютно особливі вимоги до підготовки педагогів, як в практичному, так і в теоретичному планах. Адже викладачу, що спирається на використання мультимедіа засобів на уроці, окрім знання власного предмету, потрібно вміло володіти відповідним технічним устаткуванням для ефективного залучення в навчальну систему комп'ютерних технологій. Як відомо, дієвий інструмент у невмілих руках набуває зворотних властивостей, починає заважати, обтяжувати і

заплутувати. Застосовуючи комп'ютер на уроці, необхідно реально усвідомлювати, яка переслідується мета і які засоби для її реалізації необхідно привернути.

Дослідження цієї проблеми є дуже цікавим, оскільки згідно Г. Кирмайєру, при використуванні інтерактивних мультимедійних технологій в процесі навчання частка засвоєного матеріалу може скласти до 75 % [1, 63]. Цілком можливо, що це, швидше за все, оптимістична оцінка, але про підвищення ефективності засвоєння навчального матеріалу, коли до процесу сприйняття залучаються і зорова і слухова складові було відомо задовго до появи комп'ютерів. Мультимедійні технології перетворили учбову наочність із статичної в динамічну, тобто, з'явилася можливість відстежувати процеси, що вивчаються, в часі. Раніше такою можливістю володіло лише учбово-освітнє телебачення, але у цієї галузі наочності відсутній аспект, пов'язаний з інтерактивністю. Можливість моделювати процеси, які розвиваються в часі, інтерактивно міняти параметри цих процесів, складають дуже важливу дидактичну перевагу мультимедійних повчальних систем. Тим більше, що досить багато освітніх задач пов'язані з тим, що демонстрацію явищ, які вивчаються, неможливо провести в учбовій аудиторії, в цьому випадку засоби мультимедіа є єдино можливими на сьогоднішній день.

Використання комп'ютера для художньої освіти, творчого розвитку особистості, має два можливі напрями: використання комп'ютерних технологій як інструменту для творчої реалізації і використання інформаційних технологій як інструменту навчання. Сучасне суспільство існує в умовах перенасиченого інформаційного поля, і йдеться не тільки про Інтернет і ЗМІ, а про всі мас-медіа, сповнені ідеями, що репрезентуються, цитатами, символами, обігом. У цій ситуації, особливої цінності набувають ті освітні продукти, які формують в свідомості студента методи абстрагування і систематизації інформаційних об'єктів, тобто, узагальнення, розрізнення типологічних рис в явищах, виявлення системних особливостей об'єктів інформації, визначення їх взаємозалежностей і взаємовпливу. І для цього найпродуктивнішим полем має бути історія цивілізації, що інтерпретується пам'ятниками мистецтва і культури, в яких

формулювалися і інтегровано виражалися знання і уявлення про світ, а також моделі управління ним. Інформаційні технології дозволяють аналізувати, моделювати і представляти інформацію наочно, у всій її структурній складності.

Правомірність використання комп'ютерної графіки як допоміжного засобу в процесі навчання малюнку ґрунтується на тому факті, що малюнок будь-якого об'ємного тіла є імітацією тривимірного простору на плоскому двовимірному аркуші паперу. Застосування ж тривимірного комп'ютерного моделювання дозволяє полегшити процес розуміння конструкції реального тривимірного тіла, а також дає можливість дослідити просторові лінії зв'язків за допомогою каркасної моделі об'єкту і отримати реалістичну візуалізацію за допомогою накладення текстур і фактур.

Дуже важливим в результативності роботи є застосування у навчальному процесі форм та методів навчання, які повинні сприяти формуванню знань, умінь та навичок з конкретної теми.

Комп'ютерна графіка, так само як і малюнок і живопис, знайомить студентів із основами зображувальних технік і одночасно виховує відповідні якості особистості. Здійснюється це в ході педагогічного процесу, який спирається на дидактичні принципи навчання: свідомості і активності; наочності; систематичності та послідовності; принцип ідейно-моральної спрямованості; науковості; доступності; зв'язку теорії з практикою; принцип виховного навчання.

[5]

Комп'ютерні технології дозволяють утілювати складні репрезентативні задуми, гранично переконливо вибудовувати тривимірні об'єкти і простори, імітувати будь-які фактури, грати зі світлом, кольором і шрифтами, але все це – вторинне, а первинним є формування автором творчого задуму, розробка і планування процесу реалізації, вибір оптимальних рішень творчих задач, самостійне дослідження, інтеграція різномірної інформації, відбір матеріалів і виражальних засобів. Подібний принцип художньої освіти, що розвивається в руслі актуальних уявлень, фокусує увагу не на підготовці до якої-небудь однієї художньої спеціалізації, а на вихованні людини, здатної долати вузькопрофесійні і конвенціональні межі.

Простір освіти перетворюється на інформаційно насичений простір вільної творчої комунікації, який дозволяє студенту знайомитися і освоювати найширший спектр нових технологій і матеріалів в рамках проектної організації творчого процесу. Звідси постає завдання забезпечення психолого-педагогічними і методичними розробками, направленими на виявлення оптимальних умов використання можливостей мультимедіа та комп'ютерної графіки в цілях інтенсифікації учбового процесу, підвищення його ефективності і якості.

Перш за все необхідно відзначити основні загальні особливості використання мультимедіа в освітніх цілях:

- негайний зворотний зв'язок між користувачем і комп'ютером;
- комп'ютерна візуалізація учбової інформації про об'єкти або закономірності процесів та явищ як таких, що мають місце в реальному світі, так і "віртуальних";
- архівне зберігання досить великих об'ємів інформації з можливістю її передачі, а також легкого доступу і обігу користувача до центрального банку даних;
- автоматизація процесів обчислювальної інформаційно-пошукової діяльності, а також обробки результатів учбового експерименту з можливістю багатократного повторення фрагмента або самого експерименту;
- автоматизація процесів інформаційно-методичного забезпечення, організаційного управління учбовою діяльністю і контролю за результатами засвоєння.

Щодо наочності, то тут окрім власне демонстраційної мультимедіа, що має нести виховне або освітнє навантаження, необхідно враховувати і відповідне обладнання, що є необхідним для демонстрації. До такого устаткування в першу чергу необхідно віднести термінали особистого користування (персональні комп'ютери) та засоби групової демонстрації (великі демонстраційні монітори, проектори, проекційні екрани). Використання перших надає можливість взаємодії особи з комп'ютером, забезпечуючи безпосередній миттєвий зворотний зв'язок. Використання такого виду технічного забезпечення рекомендується під час глибокого вивчення тієї або іншої теми, що

вимагає високого рівня концентрації. У другому випадку необхідна наявність посередника (викладача), через якого власне відбувається зворотній зв'язок. Такий тип рекомендується використовувати при проведенні загальних лекційних занять, в яких основний упор робиться на передачу інформації якнайбільшому числу людей з мінімальною можливістю зворотної взаємодії, яка торкається безпосередньо лектора.

Загалом використання комп'ютерних засобів наочної демонстрації має на меті підвищити та прискорити загальний рівень освіти в окремих галузях науки, зменшивши навантаження на викладача.

Висновки. Зважаючи на вищевикладене в галузі освітніх можливостей комп'ютерних технологій комп'ютер є засобом універсального пізнання, який дозволяє надати учню або студенту збалансовану систему способів освіти, самоосвіти і пізнання, напрацьованих людством. Комп'ютерні технології в системі освіти повинні діяти як багатогранне дзеркало, що відображає всю гамму освітніх і психологічних теорій, які стосуються людського розвитку. Більш того, комп'ютер не тільки упроваджується в освітній контекст, але і здатний змінити цей контекст. Зокрема, нові технічні засоби відкривають нові можливості для комунікації. На цьому фоні виникнення комп'ютерної графіки і анімації привело до того, що в цілком реальному значенні ми можемо тепер більш ефективно донести наш досвід і наші знання іншому, ніж спробувати пояснити їх на словесно-абстрактному рівні.

Подальший напрямок досліджень. Викладений матеріал може використовуватись у дослідженні та розробці навчальних програм, що базуються на використанні комп'ютерних інформаційних технологій в освіті.

Література

1. Кирмайер Г. Мультимедиа. – М.: Малип, 1994. – 84 с.
2. Петрова Н. Нетривиальное мультимедиа, или интерактивный компьютерный перформанс // Компьютерра. – 1995. – № 44.
3. Петрова Н. Перспективы виртуальной реальности // Компьютерра. – 1995. – № 35-36.
4. Аблан Дэн. Искусство трёхмерного дизайна / Пер. с англ. – К.: Диа Софт, 2002. – 864 с.
5. Педагогическая энциклопедия (под ред. Каирова И. А.). – М.: Советская энциклопедия, 1985 (т. 4). – 498 с.